

Громадсько-активна школа як активна соціально-педагогічна система
Попович Лідія Миколаївна, науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України, popovih1959@gmail.com

УДК 378.026.016:004

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка» / укл. Н. В. Кононец, В. О. Балюк. – Полтава: АКУП ПДАА, 2017. – С. 256-260.

Постановка проблеми. Запровадження моделі громадсько-активної школи у навчальних закладах Київської та Житомирської областей забезпечує активізацію і розвиток громадянської освіти, спричинює подальший розвиток громади через гуманізацію суспільно-економічних відносин і формування нових установок особистості як громадянина країни і «Малої Батьківщини».

Громадсько-активна школа – це навчальний заклад, який ставить за мету не тільки надання якісних освітніх послуг учням, але й прагне до широкого залучення наявних ресурсів місцевої громади, залучення батьків та жителів територіальної громади до вирішення соціально-культурних, організаційно-виховних, управлінських проблем, які постають перед школою, громадою, країною, ГАШ є навчальним закладом, який стратегічно зорієнтований на розвиток громадянського суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичний аналіз наукових джерел дає можливість стверджувати, що вітчизняні вчені значну увагу надають дослідженню проблем розвитку громадянського суспільства, громадсько-державного управління освітою, інформаційно-комунікаційним основам громадсько-державного управління освітою та загальноосвітнім навчальним закладом: Л. М. Гриневич, Л. М. Калініна, В. Г. Кремень, О. М. Онаць, Н. М. Островерхова, О. В. Пастовенський, Л. І. Паращенко, С. В. Королук та інші.

Концептуальні засади організаційно-економічних механізмів і технологій реалізації громадсько-державного управління загальноосвітнім навчальним закладом у сучасних умовах розкрито у наукових дослідженнях Л. М. Калініної, О. М. Онаць.

Формулювання цілей. З огляду на зазначене вище, ставиться завдання висвітлити практику управління громадсько-активними школами як активними соціально-педагогічними системами.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні в Україні узагальнено досвід роботи громадсько-активних шкіл Всеукраїнським фондом «Крок за кроком», створена он-лайн база громадсько-активних шкіл, модель громадсько-активної школи, де особлива увага надається роботі з місцевою громадою, працівниками школи та мешканцями; видано посібник «Громадсько-активні школи в Україні: кроки до дій», посібник зі створення та управління громадсько-активною школою; навчально-методичні посібники: «Навчання упродовж усього життя», «Шкільна культура», «Розвиток громади», «Волонтерство», «Лідерство», «Партнерство», «Соціальна інклюзія», «Послуги», «Залучення батьків» та інші.

Теоретичний аналіз праць дає підстави стверджувати, що серед основних напрямів діяльності громадсько-активної школи виділяються три основні: демократизація школи, волонтерство, партнерство школи і місцевої громади,

проте недостатньо досліджень з проблеми «Громадсько-активна школа як активна соціально-педагогічна система».

У результаті проведеного нами дослідження підтверджено, що діяльність громадсько-активних шкіл позитивно впливає на розвиток активності членів громади, школа стає невід'ємною частиною демократичного суспільства, а демократичні цінності інтегруються в шкільне життя та місцевої громади, формує лідерські якості учнів та педагогічних працівників, навчальні заклади стають конкурентоспроможними, а досвід роботи громадсько-активних шкіл набуває поширення. ГАШ є однією з ефективних моделей навчального закладу.

Упровадження експериментальними навчальними закладами моделі громадсько-активної школи, як активної соціально-педагогічної системи, сприяє розвитку громадянської активності всіх членів громади, не тільки надавати якісні освітні послуги учням, але й розвивати громаду, залучати батьків і мешканців громади до вирішення соціальних та інших проблем громади.

Прикладом сучасної педагогічної технології є впровадження системного загальношкільного підходу у навчальному закладі по програмі «Класна школа», що реалізується польською неурядовою організацією «Центр Громадянської Освіти». У громадсько-активній школі ключову роль відіграє професіонал, керівник як лідер і учитель з активною громадянською позицією.

Розвиток сучасної освіти робить все більш актуальним вирішення проблеми оцінки професіоналізму керівника навчального закладу, рівня його професійної компетентності, перспектив зростання. У громадсько-активній школі ключову роль відіграє професіоналізм керівника навчального закладу, учителя та їх громадянська позиція.

У системі вітчизняної післядипломної педагогічної освіти керівники навчальних закладів та педагогічні працівники підвищують свою професійну майстерність у різних професійних об'єднаннях, особистого самонавчання та самовдосконалення, які є важливими в силу специфіки педагогічної діяльності. В умовах створення територіальних громад необхідні нові підходи до організації науково-методичної роботи та самоосвіти керівника навчального закладу та вчителя: створення умов для підвищення активності і ініціативи педагогів, використання інноваційних форм роботи, серед таких ефективних форм роботи, які використовують учителі з педагогічними працівниками «Класної школи» є робота в командах, що є однією з теорій удосконалення педагогічної майстерності вчителів. Професійний розвиток учителя відбувається швидше, якщо він працює у команді, де усі відкрито розповідають про свою роботу, як стверджує польська дослідниця Гражина Четвертинська.

«Згадаймо! Docendo discimus! Навчаючи інших, ми самі вчимося! Саме в цій максимі велика істина про професію вчителя. Звичайно, я не маю на увазі навчання предмету, а лише навчання професії. Вчителі, які хочуть підвищити власну ефективність в класі, обов'язково повинні бути в змозі швидко і точно оцінити свою роботу, реалії, в яких вони працюють, а потім підібрати до них відповідний метод, оскільки не існує одного найкращого рецепту для ефективного навчання та освіти...

Від команди ми повинні розраховувати на підтримку, добру пораду або доброзичливу, приятельську критику. Кожен з нас вчиться на своїх помилках і запам'ятовує правильні рішення. Шлях до кращої освіти можна скоротити, якщо збирати та аналізувати як власний досвід, так і досвід колег в учительській» [1, с. 2].

Є різні форми науково-методичної роботи з керівниками загальноосвітніх навчальних закладів, учителями, що сприяють підвищенню їх професійної та методичної компетентності – це насамперед, засідання творчих груп, педагогічні тренінги, вебінари, дискусії, що дозволяє використовувати передовий педагогічний досвід колег, напрацьовувати ефективні підходи до творчої діяльності в навчальному процесі.

Саме досвід роботи шкіл за проектом «Класна школа», формування робочих груп, які спільно несуть відповідальність за якісну діяльність школи, має стати прикладом для вдосконалення роботи вчительського колективу та створення простору для їх професійного розвитку. Учасникам важливо, щоб діяльність школи була близька шкільній громаді, щоб учителі, які працюють разом, включали у співпрацю батьків та учнів.

Важливо, на думку, Гражини Четвертинської, щоб школа була спільною справою для всіх, бо саме включення учнів у процес виконання завдання – є гарним способом для школи навчати жити з людьми та світом. І можна цього досягти не тільки завдяки самостійній реалізації учнівських проектів або відстеження учнями поточної ситуації у світі.

Дослідниця переконана, що у кожному завданні є елементи, реалізація яких може бути спільною відповідальністю учнів та батьків, протягом усієї акції, вони повинні знати, що проходить і відчувати, що все відбувається не тільки для них, але і з ними.

Принципи праці робочої групи є важливими для успішної співпраці, а усі елементи – розподіл влади і завдань для окремих осіб, графік, спосіб відстеження результатів та звітування за виконану роботу, спосіб надання інформації шкільній громаді про те, що відбувається, мають бути визначені наперед. Лідер команди має можливість регулярно коригувати діяльність, реагувати на інформацію, яку він отримує. Рішення в команді мають прийматися шляхом узгодження, ніж голосування. Інших учасників робочої групи краще переконувати у своїй пропозиції, ніж нав'язувати її. Зустрічі робочої групи повинні починатися вчасно, відбуватися згідно з планом і закінчуватися у визначений час.

Директори навчальних закладів Обухівського району Київської області та Житомирської областей переконані, що заклади освіти, особливо гімназія, є осередком науки, культури, освіти в громаді. Автономію загальноосвітнього навчального закладу розуміють як отримання конституційних гарантій, реального фінансового забезпечення і можливість ним розпоряджатися і реалізувати освітні плани.

Германівська гімназія Обухівської районної ради Київської області (Д. М. Трофименко, директор) є експериментальним навчальним закладом відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України із науково - дослідної роботи «Теорія і технології управління загальноосвітніми навчальними закладами як активними соціально-

педагогічними системами», науковий керівник Л. М. Калініна, доктор педагогічних наук, професор відділу економіки та управління загальною середньою освітою. Науково-методичний супровід науково-дослідної роботи навчального закладу здійснюється спільно з комунальним вищим навчальним закладом Київської обласної ради «Академія неперервної освіти», ректор, доктор педагогічних наук І. Г. Осадчий, районним методичним кабінетом відділу освіти Обухівської районної державної адміністрації (В. П. Ленда, завідувач районним методичним кабінетом).

Багатогранна і результативна діяльність колективу гімназії викликає інтерес громадськості не лише на рівні делегацій області: голови сільських рад Обухівського, Білоцерківського та Васильківського районів Київської області, а й зарубіжних делегацій з Китаю, Австралії, Німеччини, США та інші.

Учні гімназії є постійними переможцями та призерами Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових дисциплін, Всеукраїнських та Міжнародних конкурсів різних рівнів, а випускники – кращими студентами столичних вишів. Має досягнення Германівська гімназія не лише науковими, а й спортивними та музичними талантами, так команда КВК «Звичайні люди» виборола III призове місце на обласному турі, а в 2016 козацький рій «Герменич» виборов п'яте місце на II (обласному) етапі Всеукраїнської військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»).

У Германівській гімназії організовуються зустрічі і заходи з державними діячами України, видатними письменниками, вітчизняними і зарубіжними вченими і філософами, цікавими людьми. За останнє десятиліття гімназію відвідали Л. М. Кравчук (екс-Президент України), Б. М. Жебровський (екс - заступник Міністра освіти і науки України), Б. С. Ступка (екс-Міністр культури і туризму), І. Ф. Драч (письменник, лауреат Шевченківської премії), М. Гоян – (професор Альбертського університету в Канаді), Джун Пі (філософ, радник Президента США Дж. Буша) та ін.

Чоповицький ЗНВК Малинського району Житомирської області (В. П. Перегуда, директор) є експериментальним навчальним закладом відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України з науково-дослідної роботи, керівник Л. М. Калініна, доктор педагогічних наук, професор.

Гімназія також є дослідно-експериментальним майданчиком з впровадження допрофільної та профільної освіти, кожного року передовий педагогічний досвід учителів гімназії презентувався під час конкурсів «Краща сільська школа», «Учитель року», на Малинській районній та Житомирській обласній виставках передового педагогічного досвіду.

Науково-методична робота ЗНВК, супровід якою здійснює заступник директора з наукової роботи З. Ю. Дученко, спрямована на ефективну реалізацію основних напрямків інноваційної діяльності, росту професійної майстерності керівника, вчителів, підвищенню творчого потенціалу, забезпечення подальшого розвитку навчального закладу, зокрема шляхом вирішення науково-методичної проблеми: «Формування в учнів активної життєвої позиції та забезпечення рівного доступу до якісної освіти шляхом впровадження сучасних освітніх технологій у навчально-виховний процес».

Як наслідок систематичної та цілеспрямованої управлінської та методичної роботи Чоповицька гімназія протягом останніх років була одним із лідерів в рейтингу загальноосвітніх закладів Малинського району Житомирської області. Високий професійний рівень керівника інноваційного навчального закладу В. П. Перегуди, педагогічних працівників, сучасне комп'ютерне забезпечення, збалансований навчальний план, участь педагогів та учнів у чисельних конкурсах, олімпіадах, проектах, комплексна програма виховної роботи сприяє розвитку творчих здібностей учнів, робить навчання цікавим і змістовним, забезпечує високий рівень знань.

Навчально-виховний процес гімназії забезпечують креативні вчителі та вихователі: Л. В. Мирутенко, Н. С. Гриневич, зарубіжної літератури Н. В. Кириченко, математики Г. І. Кузьменко, В. М. Лещенко, Л. О. Писаренко, історії В. П. Ходаківський, В. П. Перегуда, вчитель географії В. М. Ходаковський, фізики та інформатики С. М. Прокопенко та В. П. Іваненко, ЗНВК працює як активна соціально-педагогічна система. В умовах децентралізації влади та створення Чоповицької територіальної громади, із січня 2017 року навчальний заклад розпочав працювати автономно.

Висновки. Отже, важлива роль належить управлінню громадсько-активною школою як активною соціально-педагогічною системою, школа стає активною частиною демократичного суспільства, демократичні цінності інтегруються в кожний аспект шкільного життя та місцевої громади у школах Київської, Житомирської областей, значна увага надається налагодженню партнерських стосунків між школою та всіма ресурсами, що існують у громаді.

Список використаних джерел

1. Гражина Четвертинська Фрагменти тексту: Чому в командах, чому разом? № 50 на додаток № 253, видання від 29/10/2002, с. 2.

2. Онаць О. М. Концептуальні засади організаційних механізмів і технологій громадсько-державного управління загальноосвітніми навчальними закладами : посібник / О. М. Онаць; за наук. ред. Л. М. Калініної. – К. : 2015. – 109 с.

3. Попович Л. М. Упровадження досвіду громадсько-активних шкіл. / Л.М.Попович // Stav, problemu a perspektivy pedagogickeno studia a socialneg hrace, Vysoka skola Danubius Fakulta socialnych studii, Sladkovicovo, Slovenska republika. – 2016. – С. 232-235.

Анотація. В умовах сучасних змін у освіті важлива роль належить управлінню громадсько-активною школою як активною соціально-педагогічною системою, школа стає активною частиною демократичного суспільства, демократичні цінності інтегруються в кожний аспект шкільного життя та місцевої громади, значна увага надається налагодженню партнерських стосунків між школою та всіма ресурсами, що існують у громаді, розвитку партнерства, волонтерства.

Директори навчальних закладів Київської та Житомирської областей переконані, що заклади освіти, особливо гімназія, є осередком науки, культури, освіти в місцевому співтоваристві, автономію загальноосвітнього навчального закладу розуміють як отримання конституційних гарантій, реального фінансового забезпечення і можливість ним розпоряджатися та реалізувати освітні плани.

Ключові слова: громадсько-активні школи (ГАШ), активна соціально-педагогічна система, демократичне суспільство, автономія загальноосвітнього навчального закладу, науково-методична робота, ефективні форми науково-методичної роботи.

Анотація. В условиях современных изменений в образовании важная роль принадлежит управлению общественно-активной школы как активной социально-педагогической системой, школа становится активной частью демократического общества, демократические ценности интегрируются в каждый аспект школьной жизни и местного сообщества, значительное внимание уделяется налаживанию партнерских отношений между школой и всеми ресурсами, которые существуют в обществе, развития партнерства, волонтерства.

Директора учебных заведений Киевской и Житомирской областей убеждены, что учебные заведения, особенно гимназия, является центром науки, культуры, образования в местном сообществе, автономию общеобразовательного учебного заведения понимают как получение конституционных гарантий, реального финансового обеспечения и возможность им распоряжаться и реализовать образовательные планы.

Ключевые слова: общественно-активные школы (ОАШ), активная социально-педагогическая система, демократическое общество, автономия общеобразовательного учебного заведения, научно-методическая работа, эффективные формы научно-методической работы.

Anotation: Under the conditions of modern educational changes an important role belongs to the management of the socially active school as an active social-pedagogical system, the school becomes an active part of a democratic society, democratic values are integrated into every aspect of school life and local community, a great deal of attention is paid to establishing partnerships between schools and all the resources available in the community, partnership development, and volunteering.

Directors of educational establishments of Kyiv and Zhytomyr regions are convinced that educational institutions, especially gymnasiums, are the center of science, culture and education in the local community, the autonomy of a comprehensive educational establishment is understood as obtaining constitutional guarantees, real financial provision and the ability to dispose of and implement educational plans. life.

Key words: public-active schools (GAS), active social-pedagogical system, democratic society, autonomy of a comprehensive educational institution, scientific and methodological work, effective forms of scientific and methodological work.